

MATERIÁLY

Mírový projekt krále Jiřího z Poděbrad

(Příspěvek k edici textu podle nevydaného rukopisu)

Jiří Kejř

Blížící se pětisté výročí jedné z největších diplomatických akcí pro zachování světového míru a porozumění mezi národy, které byly ve starší době podniknuty, návrhů českého krále Jiříka z Poděbrad na mírovou organizaci evropských států, vyvolává znovu hluboký zájem o události staré sice již půl tisíciletí,¹ ale právě našemu dnešnímu úsilí tak blízké. Není pochyb, že připomínka tohoto velkorysého plánu Jiříkova v kulturních výročích UNESCO v roce 1964 nejen podpoří odhodlání národů uchovat mír ve světě, nýbrž že oživí i nové bádání historické.

Zjištění nového rukopisu Jiříkových návrhů v úředních aktech polské královské kanceláře, Metryka koronna,² je proto velmi vítáno, tím spíše, že pomáhá upřesnit dosud známé znění. Prokazuje se sice, že text v novém bádání užívaný³ podává spolehlivou podobu památky, která nedoznává žádného překvapujících doplnění, nicméně jeho precisace je jistě vítána, tím spíše, že opis v Metryce byl pořízen asi ihned po dojití dokumentu na polský dvůr a tudíž podle znění originálního a nikoli převzatého až z druhé ruky.

Text mírových návrhů Jiříkových je zapsán v 11. svazku Metryka koronna, uloženém ve Varšavě (Archiwum głównie akt dawnych), na str. 578 až 587,⁴ písmem zřetelným a přehledným s pečlivým rozdělením na odstavce. Je také vzat za základ vydání, kde jej označují jako rkp. W. Ovšem me-

¹ Nejnověji se plánem Jiříkovým zabývá Rudolf Urbánek, *Věk poděbradský IV*, Praha 1962, zvl. v hlavě III, a Václav Vaněček, *Deux projets tchèques ... relatifs à l'organisation universelle de la paix*, Recueils de la Société Jean Bodin, tome XV, La paix, Bruxelles 1961, 199—218; německé rozšířené a doplněné znění této práce v *Sitzungsberichte der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin*, Jahrgang 1962, Nr. 3, 1—41; srov. též *Právněhistorické studie* 5 (1959), 282—287.

² Upozornil na něj Roman Heck, *Czeski plan związku władców europejskich z lat 1462—1464 i Polska*, Studia z dziejów polskich i czechosłowackich I, Wrocław 1960, 169⁵⁰.

³ Vydání v příloze článku F. M. Bartoše, *Návrh krále Jiřího na utvoření svazu evropských států*, Jihočeský sborník historický 12 (1939) 65—82. Jím vydaný text převzaly i *Prameny k dějinám státu a práva v Československu II*, Praha 1959, 59—74. Tamtéž český překlad Jaromíra Kincla, který je nově převzat též ve *Výboru z české literatury doby husitské II*, Praha 1963.

⁴ Fotografie odtud dal pořídit a přivezl do Prahy prof. dr. Zdzisław Kaczmarczyk, jemuž za to patří srdečné poděkování.

chanicky a nepříliš pozorně opisující písař se dopustil na několika málo místech buď přepsání, které porušuje smysl vět, nebo některá slova vynechal. V takových případech zjevného porušení textu — zdůrazňuji, že nečetných — doplňuji správné znění podle rukopisu knihovny gdaňské 2031, fol. 361 a — 367 b,⁵ označeného dále G. Tento rukopis není podle došlých fotografických snímků úplný; chybí v něm začátek a počíná až slovy *delicta in hoc mundo punit* (zde ř. 102) a je v něm porušeno pořadí odstavců. Odstavec 4 na fol. 362b končí slovy *suorum pleno mandato*, načež pokračují fol. 363a—b odstavcem 8—11. Na ně navazuje v podobě samostatného odstavce pokračování odstavce 4 od slov *suffultorum omni opera* a za ním pokračují odstavce 5—7 (až do fol. 364 a), za nimiž pak následuje již odst. 12, od kterého pak text postupuje již bez přerušení, vynechávek a přehození až do konce. Kromě míst, kde je zjevně porušen písařem text W a kde je pro lepší srozumitelnost sáhnuto k textu G, jsou všude jinde odchylky G uváděny jako druhotné v poznámkách. — Český překlad je prací doc. dr. Jaromíra Kincla.

Text zde vydaný nenahrazuje ovšem kritickou edicí, která bude možná až po shromáždění všech rukopisně zachovaných znění. Uvádíme jej především proto, aby badatelé, kteří se při příležitosti oslav pětistého výročí budou památkou zabývat, měli k dispozici pro srovnání doplňující materiál, při čemž lze vyslovit naději, že v r. 1964, kdy bude jubileum Jiříkovy velké mezinárodní akce slavnostně připomenuto v kulturních výročích UNESCO, bude možno předložit odborné veřejnosti úplnou edici kritickou.

W, pag.
578

Secuntur articuli in eodem facto tractatus pacis toti cristianitati fiende, regi Polonie missi.

5 Serenissimo ac potentissimo regi Polonie per me Antonium Marini, indignum consiliarium et oratorem cristianissimi regis Francie necnon sereni regis Bohemie.

10 In nomine domini Ihesu Cristi. Nos A B C. Notum facimus universis et singulis ad perpetuam rei memoriam, quod, dum veterum his-

Následují v téže věci články traktátu o míru pro celé křesťanstvo, zaslané polskému králi.

Nejjasnějšímu a nejmocnějšímu králi Polska skrze mne, Antonia Mariniho, nehodného konsiliáře a vyslance nejkřesťanštějšího krále Francie, jakož i jasného krále českého.

Ve jménu pána Ježíše Krista. My A B C. Známo činíme všem i každému zvláště na věčnou paměť: když pročítáme spisy starých děje-

⁵ Za opatření fotografií patří poděkování vedoucímu rukopisného oddělení Knihovny Národního Musea v Praze dr. Josefu Tichému.

toricum scripta recensemur, reperimus cristianitatem florentissimam quondam fuisse et hominibus opibusque beatam, cuius tanta longitudo latitudoque fuit, ut in eius ventre centum decem et septem regna amplissima clauderentur, que eciam ex se tot populos emisit, ut magnam gentilium partem una cum Dominico sepulcro longo tempore occuparit; nec gens fuit tunc orbe toto, que cristianorum regimen lacescere auderet. At nunc quantum lacerata, confracta, casata atque omni nitore splendoreque pristino enudata sit, omnes agnoscimus. Tanta etenim mutacio in ipsa cristianitate a paucis temporibus citra facta est, ut si quis regum, principum atque procerum antiquorum iam ab inferis resurgeret et cristicolarum partes intraret, nullatenus suam propriam recognosceret. Perfidus nempe Maumetus, cum pene universus orbis cristiane religionis sanctitate polleret, principio gentem Arabum exiguam sedixit; verum ubi primus conatibus eius occurrere neglectum est, continuo predictorum hominum tantum manum sibi acquisierat, ut latissimas Affrice pariter et Assie regiones subiungavit et in dampnatissimam impulerit perfidiam. Spurcissimi denique Teucři, qui a diebus paucissimis primo inclitum Grecorum imperium, deinde quamplures cristianitatis provincias et regna in suam potestatem redigere, animas pene infinitas e cristianorum finibus asporta-

pisců, zjišťujeme, že křesťanství bylo kdysi ve velkém rozkvětu a lidmi i majetkem požehnané, tak do délky a šířky rozlehlé, že v jeho lůně bylo zahrnuto stosedmnáct přebohatých království, že ze sebe vydalo také tolik lidí, že na velmi dlouhý čas si podmanilo velkou část pohanstva spolu s hrobem Páně; a nebylo tenkrát na celém světě národa, který by se odvážil znepokojovali vládu křesťanů. Avšak všichni víme, jak je dnes rozervané, zničené, ubohé a všeho bývalého lesku a nádhery zbavené. Vždyť v samém křesťanství došlo před krátkou dobou k takové změně, že kdyby kdo ze starých králů, knížat či šlechticů vstal teď z mrtvých a navštívil křesťanské země, nepoznal by ani svou zemi vlastní. Proradný totiž Mohamed, když téměř celý svět byl mocný svatostí křesťanského náboženství, svedl s cesty nejprve nepatrný národ Arabů: když se však opomělo čelit jeho prvním pokusům, získal si postupně takové množství řečených lidí, že podrobil své moci velmi rozsáhlé kraje Afriky, jakož i Asie a podnítil je k nejhanebnější zradě. A potom přenechal Turci, kteří zcela nedávno podrobili své moci nejprve slavné císařství Řecké a potom přčetné křesťanské země a království, odvlékli téměř nespočetné množství duší z křesťanských končin, všechno odvádějí jako kořist, přemnohé kláštery a velké chrámy boží rozbořili a vydali zkáze; a i nesčetné jiné krutosti spáchali.

55 runt, omnia in predam ducunt, plurima monasteria magnaue dei templa demoliebantur, et ut rue-
rent, disposuerut; alia quoque infinita mala commiserunt.

W, pag. 579
60 O aurea provincia! O terrarum decus cristianitas, quomodo sic ex te nitor omnis abscessit, quomodo sic abiit // color optimus? Ubi vigor
65 ille tuorum hominum, ubi reuerencia, quam tibi omnes gentes impendebant, ubi maiestas regia, ubi gloria? Quid tibi tot victorie profuerunt, si tam cito in triumphum duci debebas? Quid gentilium ducum restitisse potencie iuvat, si
70 nunc vicinorum impetus ferre non potes? Heu fortuna, heu vicissitudo! Quam cito imperia variantur, quam cito mutantur regna, quam cito delabuntur potestates! Que sit
75 autem tante mutacionis ac ruine causa, non est intueri facile, quia occulta sunt iudicia Dei. Non minus hodie quam olim fertiles sunt agri, non minus fecunda peccora, as-
80 sunt vinearum proventus, reddunt usuram efosse auri et argenti minere, sensati homines sunt, industri, magnanimes, multarum rerum experti, litere tam vigent quam unquam. Quid enim est, quod cristianitatem adeo depressit, ut ex predictis centum decem et septem regnis dumtaxat in ventre cristianitatis sexdecim remanserint?
85 Sunt fortasse nonnulla peccata, que Deus punire vult, quemadmodum in veteri testamento nonnunquam factum legimus. Ob quam rem nobis diligenter videtur consi-

Ó zlatá země! Ó křesťanství, ozdobo země, jak tak zmizela všechna tvá sláva, jak jsi tak pozbylo nejskvělejšího lesku! Kde je onen zápal tvých lidí! Kde úcta, kterou ti prokazovaly všechny národy, kde královská vznešenost, kde sláva? Co ti byla platná tak četná vítězství, když jsi tak záhy mělo býti vedeno v triumfálním průvodu? Co je platné, že jsi odolalo sfle pohanských vůdců, když nyní nejsi schopno odrážeti útoky sousedů? Ó, běda osude! Běda nestálosti! Jak rychle se mění říše, jak rychle se střídají království, jak rychle upadají vlády! Není ovšem snadné nahlédnouti, jaká je příčina takové změny a zkázy, poněvadž skryty jsou záměry boží. Pole jsou stále tak úrodná, jako bývala kdysi, stejně plodná jsou stáda, vinice jsou výnosné, zisky plynou z rýžovišť zlata i stříbrných dolů, lidé jsou rozumní, příčinniví, udatní, mnohých věcí znalí, vzdělanost je v rozkvětu jako dosud nikdy. Co je to tedy, co křesťanství tak ponížilo, že z výše řečených stosedmdesáti království jich zůstalo v lůně křesťanstva jenom šestnáct? Jsou to asi četné hříchy, které chce Bůh ztrestati, tak jak čteme ve Starém zákoně, že se leckdy stalo. Zdá se nám proto, že je třeba pečlivě uvážit, aby bylo napraveno, je-li co pochybe-

95 derandum, ut si quid eratum est,
emendetur, et per opera pietatis
divina maiestas mitigetur, quam
propter iniquitatem aliquam con-
stat iratam esse. Sed quia cum ani-
100 madvertimus, quod cum his pie ac
misericorditer Deus agat, quorum
// delicta in hoc mundo punit, quod-
que quod ipse homines pro filiis
habet et quos diligit, corrigit et
105 castigat per multasque adversita-
tes ad opera virtutis inducit; ideo
spem nostram iactantes in Domi-
num, cuius res agitur, scimus quod
sanctimonie nostre nil religiosius,
110 integritati nil congruencius et lau-
di nil gloriosius efficere poterimus,
quam dare operam, quod vera, pu-
ra et firma pax, unio et caritas in-
ter cristianos fiat et fides Cristi ad-
115 versus inmanissimum Turcum de-
fensetur. Ad hoc enim ad nos de-
rivate sunt regna et principatus, ut
solicitudine et diligencia nobis
possibilibus pax decoretur, status
120 reipublice sustentetur, bella adver-
sus infideles feliciter peragantur
et fines reipublice tueantur et pro-
pagentur; ad quas eciam res om-
nes populi, omnes naciones om-
125 nesque reges et principes letis et
promptis animis debent et tenentur
intendere. Nam si cristianos nos
dicimus, solitudinem habere te-
nemur, ut cristiana religio tueatur;
130 et si contra Cristum esse nolumus,
pro fide sua certare et secum esse
debemus. Spiritus enim sanctus eos
dampnat, qui secum in bello non
sunt, qui ex adverso non ascen-
135 dunt, qui se murum pro domo Is-

né, a aby byla zbožnými skutky ve-
lebnost boží obměkčena, ježto je
zřejmě rozhněvána nějakou nepra-
vostí. Protože však víme, že Bůh
spravedlivě a milosrdně jedná s tě-
mi, jichž nepravosti na tomto světě
trestá, a že sám pokládá lidstvo za
syny, a koho miluje, (toho) napra-
vuje a kárá a mnohými protiven-
stvími k dílu ctnosti přivádí, proto
obracejíce svou nadějí k Pánu, o je-
hož věc se jedná, máme za to, že
nemůžeme vykonati nic zbožnější-
ho v naší bezúhonnosti, nic přimě-
řenějšího naší poctivosti a nic slav-
nějšího k naší chvále, než přičiniti
se, aby mezi křesťany byl nastolen
opravdový, spravedlivý a trvalý
mír, jednota a láska a aby víra
Kristova byla bráněna proti nejsve-
řepějšímu Turku. K tomu totiž jsou
nám svěřena království a knížectví,
aby vši nám možnou starostlivostí
a péčí slaven byl mír, postavení
státu udržováno, války proti ne-
věřícím šťastně do konce vedeny a
hranice státu chráněny a rozšiřo-
vány, a o tyto věci mají a musí vši-
chni lidé, všechny národy a všich-
ní králové a knížata s myslí ra-
dostnou a ochotnou usilovati. Pro-
tože říkáme-li si křesťané, musíme
se starati o to, aby křesťanské ná-
boženství bylo chráněno; a ne-
chceme-li býti proti Kristu, jsme
povinni za jeho víru bojovati a
s ním státi. Vždyť Duch svatý za-
tracuje ty, kteří spolu s ním ne-
bojují, kteří se (nepříteli) nezpro-
tíví, kteří se nepostaví jako zeď
před dům Israele. A nikoho nesmí

rael non ponunt. Nec aliquem patrie dulcedo, nec palacia amplissima, nec diviciarum multitudo a servicio Dei retrahere debent. Illi

140 nanque inserviendum erit, qui pro nobis mortem crucis subire non expavit, qui daturus est pro mercede unicuique fidei celi celorum // patriam, ubi vera patria, ingencia

145 habitacula, divicie incomparabiles et eterna vita consistit. Etenim quamvis hoc tempore lugubris sit fortuna // Grecorum et dolenda nimis Constantinopolitana et aliarum provinciarum clades, nobis

150 tamen, si glorie cupidi sumus, optanda fuit hec occasio, que nobis possit hoc decus reservare, ut defensores conservatoresque cristiani nominis appellaremus. Et ob id rei cupientes, ut talis modi bella,

155 rapine, tumultus, incendia et cedes, que, ut prohdolor referimus, cristianitatem ipsam iam iam quasi undique circumdederunt, quibus

160 agri vastantur, urbes diripiuntur, provincie lacerantur et innumeris regna ac principatus miseris conteruntur, cessent et penitus extinguantur et ad statum debitum mutue caritatis et fraternitatis unione

165 laudabili deducantur, nos de certa nostra sciencia, matura deliberacione prehabita, invocata ad hoc Spiritus Sancti gracia, prelatorum principum, procerum, nobilium et iuris divini et humani doctorum nostrorum ad hoc accedente consilio et assensu, ad huiusmodi connexionis, pacis, fraternitatis et concordie inconcusse duraturam ob

170
175

odvésti od služby bohu ani sladkost vlasti ani přenádherné paláce ani přemíra bohatství. Je přece nutno sloužiti tomu, který se pro nás nezalekl podstoupiti smrt na kříži, který dá jako odměnu každému věřícímu nebeskou vlast, kdež je pravá vlast, nesmírné přibytky, bohatství nesrovnatelné a život věčný. A proto tedy, ač žalostný je osud Řeků v této době a ač je třeba hlasitě oplakávati pohromu Konstantinopole a ostatních zemí, nám, dychtíme-li po slávě, bylo si přátí této příležitosti, jež nám umožní uchovati si tu čest, nazývati se ochránci a uchovateli jména křesťanů. A proto toužíce po tom, aby takové války, loupeže, zmatky, požáry a vraždy, jež, jak — ó běda — uvádíme, zachvátily samo křesťanství již skoro ze všech stran, jež pustoší pole, ničí města, drásají země a jež nesčítnými strastmi hubí království a knížectví, přestaly a úplně byly vykořeněny a chvályhodnou jednotou do potřebného stavu vzájemné lásky a vzájemného bratrství byly uvedeny, rozhodli jsme se — na základě naší spolehlivé znalosti, po předchozím zralém uvážení, vzývavše k tomu milost Ducha svatého a po poradě a se souhlasem našich prelátů, knížat, velmožů, šlechticů a doktorů božského i lidského práva — vytvořit takový svaz spojenectví, míru, bratrství a svornosti, jenž by pro úctu k bohu a pro zachování víry neotřesitelně trval a jenž by pro nás, dědice a budoucí naše nástup-

Dei reverenciam fideique conser-
vationem devenimus unionem in
modum, qui sequitur, pro nobis
180 heredibus et successoribus nostris
futuris, perpetuis temporibus du-
raturam:

[1] Primo nempe in virtute fidei
catolice et verbo regio et principis
185 dicimus et pollicemur, quod ab hac
hora et die in antea puram, veram
et sinceram fraternitatem invicem
// exhibemus et servabimus, nec
propter quascunque dissensiones,
90 querelas vel causas mutuo ad arma
veniemus vel quoscunque nomine
nostro venire permittemus, sed po-
cius unus alium contra omnem ho-
minem viventem et nos vel aliquem
195 ex nobis de facto et absque legiti-
mo edicto hostiliter invadere mo-
lientem iuxta continenciam et te-
norem capitulorum subscriptorum
iuvabimus.

200 [2] Secundo, quod nullus nos-
trum auxilium vel consilium dabit
nec consenciet contra alterius per-
sonam neque in periculum seu ne-
cem persone ipsius per nos vel ali-
205 um seu alios aliquatenus machina-
bimur aut de facto machinari vo-
lentibus consenciemus, sed conser-
vationem sanitatis vite et honoris
eiusdem pro posse procurabimus.

210 [3] Tercio, spondemus modo su-
pradicto, quod si aliquis vel aliqui
ex subditis cuiuscunque nostrum
aliquas vastaciones, predas, rapi-
nas, incendia aut aliqua quecunque
215 maleficiorum genera in regnis,
principatibus seu terris alterius no-

ce po věčné časy trval ve formě,
jak dále následuje.

[1] Především tedy na čest víry
katolické a slovem královským a
knížecím prohlašujeme a slibu-
jeme, že si od této hodiny a dne na-
dále budeme vzájemně prokazovati
a zachovávatí čisté, pravé a upřím-
né bratrství, že pro žádné neshody,
pro žádné stížnosti anebo pře vzá-
jemně nesáhneme po zbraních aniž
komu naším jménem po nich sáh-
nouti dovolíme, ale že spíše bude-
me podporovati podle obsahu a
smyslu níže psaných ustanovení
jeden druhého proti každému žijí-
címu člověku, který by nás anebo
někoho z nás se pokoušel holým
skutkem a bez platného nálezu
nepřátelsky napadnouti.

[2] Za druhé, že žádný z nás ne-
poskytne pomoc nebo radu ani se
nespolčí proti osobě druhého a že
nebudeme ani my ani jiný či jiní
nějak strojiti nebezpečí či smrt je-
ho osobě, aniž se spolčovati s těmi,
kteří bezprávné úklady strojiti by
chtěli, ale že budeme podle mož-
nosti pečovati o zachování jeho
zdraví, života a cti.

[3] Za třetí slibujeme způsobem
výše uvedeným, že jestliže někdo
nebo někteří z poddaných kohoko-
liv z nás spáchá nebo spáchají ně-
jaká zpustošení, plenění, loupeže,
požáry či jiné druhy zločinů v krá-
lovstvích, knížectvích nebo v ze-

W, pag.
581

220

225
G, fol.
362b

230

235

240

245

250

255

strum commiserit vel commiserint, volumus, quod per hoc pax et unio premissa // non sunt violate nec infringantur, sed quod idem malefactores ad satisfaccionem, si amice fieri non poterit, iudicialiter conpellantur ab eo, sub cuius ditione domicilium habuerint vel in cuius territorio delinquentes // comperti fuerint, ita, quod dampna per ipsos facta de bonis eorum resarciantur et ipsi eciam alias pro qualitate delicti condigne puniantur. Qui malefactores, si iudicio parere contempserint, dominus eorum tam domicilii quam loci perpetrati delicti, quilibet eorum altero ad hoc eciam non expectato, ipsos tanquam maleficos persequi et impugnare tenebitur et debebit. Quod si aliquis nostrum, sub quo delinquens domicilium habuerit vel in cuius territorio delictum commissum et delinquens detentus fuerit, negligens et remissus in predictis extiterit, tunc, cum eum et delinquentem iure disponente par pena constringat, poterit iniuriam seu dampnum passus eundem ex nobis coram parlamento seu consistorio subscripti iudicialiter requirere et convenire.

[4] Quarto, volumus, quod si forte per aliquem seu aliquos extra hanc convencionem, caritatem et fraternitatem nostram existentes, a nobis non lacessitos nec provocatos, cuicunque ex nobis bellum inferretur seu inferri contingeret, quod minime verendum estimatur hac amicitia et caritate sub-

mich druhého z nás, stanovíme, že se tím řečený mír a jednota neruší ani nerozbíjí, ale že ti zločinci budou pohnáni k zadostiučinění, ne-li po dobrém, tedy soudně od toho, v obvodu jehož pravomoci mají bydliště či na jehož území budou odhaleni jako přestupníci: takže se z jejich majetku nahradí jimi způsobené škody a oni sami budou podle povahy zločinu i jinak patřičně potrestáni; ony zločince potom, kteří by se soudu protivili, budou jejich páni jak podle bydliště tak i podle místa spáchaného činu zavázáni a povinni pronásledovati a hubiti, aniž by jeden čekal na druhého. Jestliže někdo z nás, v jehož obvodu má pachatel bydliště nebo na jehož území bude zločin spáchán a pachatel zadržen, zanedbá a opomene výše uvedené (zásady), tehdy, ježto podle práva jej i pachatele má stihnout stejný trest, ten, kdo utrpěl bezpráví nebo škodu, může toho z nás před níže psaným parlamentem nebo konsistoriem soudně stíhati a zažalovati.

[4] Za čtvrté stanovíme, aby v případě, že by snad někdo nebo někteří, mimo tuto dohodu, lásku a bratrství naše stojící, aniž jim bylo námi ublíženo a aniž by byli vyprovokováni, proti komukoli z nás začal válku anebo ji začíti zamýšleli (čehož se netřeba báti, bude-li trvati toto přátelství a láska), vy-

sistente, tunc congregacio nostra
 subscripta nomine omnium in
 260 hoc federe existencium comuni-
 bus nostris expensis, eciam a
 collega nostro oppresso non re-
 quisiſta, oratores suos solennes
 ad sedanda scandala pacemque
 265 componendam illico debet ad
 locum partibus accomodum trans-
 mittere et ibidem in presencia par-
 tium dissidencium vel oratorum
 suorum pleno mandato // suffulto-
 rum omni opera et diligencia dissi-
 dentes ad concordiam et pacem, si
 amice fieri poterit, revocare vel ut
 arbitros eligant vel coram iudice
 competenti vel parlamento vel con-
 275 sistorio modo subscripto de iure
 certent, inducere. Et si causa aut
 defectu bellum inferentis pax et
 unio altro predictorum modorum
 fieri non poterit, nos ceteri omnes
 280 tunc unanimi ac concordi senten-
 cia oppresso seu defendente (1) so-
 cio nostro ad sui defensionem ex
 decimis regnorum nostrorum et
 subditorum nostrorum proventibus,
 285 lucro seu emolumento, quos seu
 que ad usum domus et habitationis
 sue pro tribus diebus proporciona-
 biliter in anno exposuerint, singu-
 lis annis, succurrere, quantum et
 290 quousque ab eadem congregacione
 nostra vel maiori parte ipsius iudi-
 catum et decretum fuerit fore con-
 decens et opportunum ad pacem
 oppressi socii consequendam.

295 [5] Utque diffidaciones et bella,
 que per suam considerationem in-
 ter suscipientes alterutros operan-
 tur dolores, amplius arceantur et

slalo tehdy naše níže uvedené
 shromáždění ve jménu všech ú-
 častníků této smlouvy a na spo-
 lečné naše náklady, byť i o to na-
 padený druh nežádal, své slav-
 nostní vyslance k urovnání spo-
 rů a obnovení míru na místo stra-
 nám vhodné a tam, za přítom-
 nosti sporných stran nebo jejich
 vyslanců, vybavených plnou mo-
 cí, se pilně a usilovně snažilo při-
 měti sporné strany ke svornosti
 a míru cestou přátelství, je-li to
 možné, nebo je pohnouti, aby si
 zvolily rozhodčí či se domáhaly
 práva před příslušným soudcem
 nebo parlamentem či konsistoriem,
 způsobem, jak níže uvedeno. A jest-
 liže by pro toho a nebo z viny to-
 ho, kdo válku začal, nemohl být
 sjednán mír a jednotu některým
 z výše uvedených způsobů, tehdy
 my všichni ostatní jednomyslným
 a svorným rozhodnutím pomůžeme
 napadenému nebo bránícímu se
 druhu našemu v jeho obraně z de-
 sátků našich království a z příjmů,
 zisku a výnosu našich poddaných,
 jež průměrně ročně po jednotlivá
 léta vydávají na třídní potřeby
 svého domu a domácnosti, a to ve
 výši a tak dlouho, jak by rozhodlo
 a stanovilo toto naše shromáždění
 anebo jeho většina, že je přiměřené
 a vhodné k tomu, aby náš napade-
 ný druh dosáhl míru.

[5] A aby byly lépe potlačeny
 rozbroje války, když již pomýšlení
 na ně působí těm, kdo je podstupu-
 jí, bolesti a aby se upevnil mír i me-

inter reliquos Cristi fideles, de hoc
 300 federe non existentes, eclam pax
 vigeat, volumus et ordinamus, quod
 si forsan contingeret alios princi-
 pes et magnates cristicolas frater-
 305 nitati nostre non incorporatos in-
 ter se dissensionibus aut bello cer-
 tare, ex tunc congregacio nostra //
 G, fol. 364a subscripta nostris nominibus per
 oratores deputandos communibus
 nostris expensis concordiam amice
 310 vel in iure, ut prefertur, inter dif-
 ferentes pro posse efficiat; quam
 si ambe partes vel una eorum eo
 modo acceptare // et a bellis et a
 W, pag. 582 guerris desistere noluerint vel no-
 315 luerit, ex tunc bellum inferens vel
 a bello desistere nolens, inducatur
 modis et formis in capitulo supra
 proximo insertis.

[6] Item volumus, quod illi, qui
 320 pacem nostram presentem quovis-
 modo violare temptaverint, in nul-
 lus nostrum regno, principatibus,
 dominis, territoriis et districtibus,
 castris, civitatibus, opidis seu for-
 325 taliciis receptari, conduci, protegi,
 tueri vel aliquem favorem quovis
 quesito colore habere debebunt seu
 poterunt; quinimo non obstante
 quocunque salvo conductu aresta-
 330 buntur, capientur et punientur ut
 violatores pacis generalis, prout
 qualitas delicti seu excessus culus-
 libet eorum meruerit.

[7] Volumus preterea et presen-
 335 tibus iniungimus omnibus et singu-
 lis officialibus et subditis nostris,
 ut nullum unquam hominem in eo-
 rum proteccionem et tuicionem

zi ostatními Kristu věrnými, kteří
 neberou účast na této smlouvě,
 stanovíme a nařizujeme, aby v pří-
 padě, že by snad vznikly neshody
 nebo válka mezi druhými, do naše-
 ho bratrství nezahrnutými křes-
 ťanskými knížaty a magnáty, vy-
 slalo tehdy naše níže psané shro-
 máždění naším jménem a na naše
 společné náklady vyslance, aby po-
 dle možnosti přátelsky anebo ces-
 tou práva, jak výše uvedeno, nasto-
 lili mezi spornými stranami svor-
 nost; kdyby obě strany anebo jed-
 na z nich nechtěly anebo nechtěla
 tímto způsobem se dohodnouti a
 od bojů a válek upustiti, tehdy ať
 ten, kdo válku začal anebo kdo od
 války upustiti nechce, je přiveden
 k pořádku způsobu a formami
 v předchozím článku uvedenými.

[6] Dále stanovíme, že ti, kteří
 se odváží jakýmkoliv způsobem ru-
 šiti nynější náš mír, nesmějí ani ne-
 mohou býti přijímáni, najímáni,
 ochraňováni, podporováni anebo
 nějakou přízní pod jakoukoliv hle-
 danou záminkou obdařeni v žád-
 ném z našich království, knížectví,
 panství, území a obvodů, hradů,
 měst, obcí nebo tvrzí; ale bez ohle-
 du na nějaký ochranný list budou
 zatýkáni, chytáni a trestáni jako
 rušitelé obecného míru podle po-
 vahy zločinu nebo provinění, jak
 by toho jeden každý zasluhoval.

[7] Kromě toho stanovíme a
 ukládáme tímto úředníkům a pod-
 daným našim, všem i každému
 zvláště, aby nikdy — společně ane-
 bo jednotlivě — nepřijímali žád-

communiter vel divisim recipiant
340 vel illi salvumconductum genera-
lem vel specialem quovismodo con-
cedant vel prestant, nisi per prius
particulariter et nominatim exci-
plant, qui salvusconductus sive
345 proteccio ista non debeant eum,
cui dantur, contra presentis nostre
pacis edicta tueri et defendere, sed
eo non obstante, si de violacione
pacis infamatus, suspectus vel ac-
350 cusatus fuerit, poterit supra hoc
contra eum, ut prefertur, et etiam
iusticia mediante procedi. //

G, fol.
363a

[8] Qui autem violatorem pacis
presentis scienter sociaverit aut ei
355 quovis quesito colore consilium,
auxilium vel favorem prestiterit
vel eum receptaverit aut ipsum de-
fendere seu protegere vel ei sal-
vumconductum contra presentem
360 nostram unionem dare presumpse-
rit, par pena ipsum et reum expec-
tet.

[9] Verum cum pacis cultus a
iusticia et iusticia ab illo esse non
365 possit, et per iusticiam pax gigni-
tur et conservetur, nec sine illa nos
et subditi nostri in pace subsistere
poterimus, ob id rei paci iusticiam
annectimus. Sed cum lex, que de
370 iudiciorum ordine scripta est, mul-
tas mutaciones subsequentibus
temporibus suscepit, ad hoc per-
venit, ut paulatim omnino caderet,
unde usus hoc precipiens in aliam
375 transtulit figuram, propter que nos
omnino confusum iudiciorum ordi-
nem considerantes estimamus op-
portere iuxta novorum temporum
et diversarum provinciarum, reg-

ného člověka do své ochrany a zá-
štity a aby mu na žádný způsob ne-
poskytovali a nedávali všeobecný
či zvláštní ochranný list, aniž by
předem zvláště a výslovně vyhra-
dili, že ochranný list či ona záruka
nebudou toho komu jsou vystavo-
vány, chrániti a brániti před sank-
cemi našeho nynějšího míru, aby
v případě, že bude nařčen, pode-
zřelý anebo obžalovaný z rušení
míru, mohlo proti němu bez pře-
kážek býti postupováno, jak výše
uvedeno, i cestou spravedlnosti.

[8] Kdo se však vědomě spojí
s rušitelem nynějšího míru a jemu
pod jakoukoliv hledanou záminkou
poskytne buď radu, pomoc či pří-
zeň či jej přijme nebo jeho samé-
ho ochraňovati či brániti či jemu
ochranný list proti naší nynější
jednotě dáti se opováží, nechť je
sám trestán stejným trestem jako
pachatel.

[9] Protože však péče o mír ne-
ní myslitelná bez spravedlnosti a
spravedlnost bez ní, protože ze
spravedlnosti se mír rodí a je za-
chováván, a protože my a poddaní
naši nemůžeme bez spravedlnosti
v míru setrvávat, proto spojujeme
spravedlnost s věcí míru; poně-
vadž však zákon, jenž byl sepsán
o soudním řízení, doznal v následu-
jících dobách mnohých změn a do-
spělo se až k tomu, že znenáhla
pozbyl vůbec významu a že praxe
mu výkladem dala úplně jinou po-
dobu, proto považujeme soudní
řád za úplně zmatený a domnívá-
me se, že je třeba podle potřeb no-

380 norum et principatuum nostrorum
consuetudines, usus et qualitates
de nature gremio nova iura produ-
cere et novis abusibus nova reme-
385 dia reperire, per que virtuosí di-
tentur premiis et viciosí continuis
penarum maleis conterantur. Et ut
secundum ordinem singula tracte-
mus, previdimus primitus ordinare
quoddam generale consistorium,
390 quod omnium nostrorum et tocius
congregacionis nostre nomine in
loco, ubi congregacio ipsa pro tem-
pore fuerit, observetur, a quo ve-
luti a fonte iusticie rivuli undique
395 deriventur. Quod quidem iudicium
W, pag. 583 // ordinabitur in numero et qualita-
te personarum et statutorum, prout
subscripta nostra congregacio vel
maior pars eiusdem concluderit et
400 decreverit.

[10] Et ut in eodem iudicio finis
litibus imponatur, ne immortales
sint, volumus, quod iudex ipse et
accessores eiusdem conquerenti-
405 bus, prout qualitates causarum
postulaverint, iudicium et iusticiam
faciant // simpliciter et de plano
sine figura et strepitu iudicii, sub-
terfugilis et frustratoribus dilacio-
nibus omnino cessantibus.
G, fol. 383b
410

[11] Placet preterea, quod, si
quas querelas et diferencias de
novo inter nos reges et principes
aliosque in federe isto existente
415 suboriri contingat, quod alteri alter
coram iudicio nostro in iure re-
spondere et secum experiri debeat
et teneatur, servatis in hoc statutis,
decretis et ordinacionibus per ora-

vé doby a různých zemí, království
a knížectví zavéstí do našich oby-
čejů, zvyklostí a ustanovení nová
práva, z lůna přírody čerpaná, a
čelití novým zlořádům novými pro-
středky, jimiž by ctnostní lidé byli
odměňováni a přestupníci kladivý
trestů neustále drceni. A abychom
jednotlivé věci po pořádku vyřizo-
vali, rozhodli jsme se především
zřídit jedno obecné konsistorium,
jež by ve jménu nás všech a celého
našeho shromáždění zasedalo
v místě, kde shromáždění samo by
právě sídlilo, a z něho by se jako
ze zřídla roztékaly praménky spra-
vedlnosti na všechny strany. A
tento soud bude zřízen podle toho,
jak naše níže psané shromáždění
anebo jeho většina uzavře a roz-
hodne o počtu osob a jejich kvali-
fikaci a o jednacích řádech.

[10] A aby na tomto soudě byly
spory ke konci přiváděny a ne do
nekonečna protahovány, stanoví-
me, aby podle povahy rozepří soud-
ce sám i jeho přísedící pro sporné
strany řízení vedli a spravedlnost
nalézali prostě a jasně bez forma-
lit a soudního hřmotu, vůbec upuš-
těním od vytáček a zbytečných od-
kladů.

[11] Usnášíme se dále, aby
v případě, že nově vzniknou nějaké
pře a různice mezi námi králi a
knížaty a jinými účastníky naší
smlouvy, byl jeden druhému povi-
nen a vázán před soudem naším
podle práva odpovídati a s ním
spor vésti a zachovávatí přitom
ustanovení, rozhodnutí a nařízení,

420 tores et procuratores nostros vel
maiolem partem eorundem in con-
gregacione ipsa, ut prefertur, fa-
ciendis et statuendis.//

G, fol.
364a

425 [12] Item volumus eciam, quod
congregacio nostra debeat habere
omnimodam et liberam facultatem
quoscunque reges, principes et
magnates cristianos, qui de pre-
senti huc unioi incorporati non
430 fuerint, ad presentem nostram pa-
cem, unionem, caritatem et frater-
nitatem accipiendi et sese nomine
nostro, quemadmodum nos ipsi fa-
cimus, obligandi et reciproca vicis-
435 situdine accipiendi literis opportu-
nis, // ultro citroque datis et accep-
tis, hoc tamen adiecto, quod mox
acceptacione tali facta congrega-
cio ipsa nobis omnibus significet,
440 ut acceptos ad nos fraternali affec-
cione, ut decet, perpetrare vale-
amus et possimus.

G, fol.
364b

[13] Ceterum cum hec unio, in-
telligencia et caritas potissime fac-
445 ta sit et constituatur ad gloriam et
honorem divine maiestatis, sancte
Romane ecclesie ac catolice fidei
et ut potissime his Cristi fidelibus
celerrime constituatur, qui a Teu-
450 crorum principe, cristiani nominis
hoste sevissimo, deprimuntur, id-
circo nos prefati reges et principes
promittimus ac devovimus Domi-
no nostro Ihesu Cristo, eius glorio-
455 sissime matri Virgini Marie, san-
cteque Romane ecclesie cristianam
religionem ac universos fideles op-
pressos defensare ac protegere a
spurcissimo Teucrorum principe
460 comunibus inter nos viribus et pre-

jež naši mluvčí a zástupci anebo
jejich většina v shromáždění sa-
mém, jak výše uvedeno, vydají a
ustanoví.

[12] Dále také stanovíme, že na-
še shromáždění má míti úplnou a
neomezenou volnost náležitými
listinami, vzájemně danými a pře-
vzatými, kterékoli křesťanské krá-
le, knížata a magnáty, jež zatím ne-
jsou začleněni do této jednoty, do
nynějšího našeho míru, jednoty,
lásky a bratrství přijímati a jmé-
nem naším, jako bychom my sami
to činili, se zavazovati, jakož i zá-
vazky vzájemného přátelství při-
jímati, s tím potom dodatkem, že
hned poté, co takové převzetí bude
provedeno, samo shromáždění nám
to všem oznámí, abychom s příja-
tými k nám byli s to a mohli jed-
nati s bratrskou láskou, jak se
sluší.

[13] Protože potom tato jedno-
ta, porozumění a láska byly uza-
vřeny a ustavují se hlavně ke slávě
a cti božského majestátu, svaté ří-
še římské a víry katolické a také,
aby bylo možno co nejrychleji po-
moci těm Kristu věrným, kteří jsou
utlačováni od knížete Turků, nej-
zarputilejšího nepřítele jména
křesťanů — proto my, výše uvedení
králové a knížata slibujeme a za-
přisaháme se pánu našemu Ježíši
Kristu, jeho přeslavné matce Pan-
ně Marii a svaté církvi římské, že
budeme brániti a chrániti křesťan-
ské náboženství a všechny utisko-
vané věřící před nešpínavějším
knížetem Turků vzájemně spoje-

sidiis proporcionabiliter taxandis
et declarandis, pro quibus confi-
ciendis et exequendis omnes deci-
mas, que ecclesiis, ecclesiasticis-
465 que et religiosis personis in regnis,
principatibus et dominis nostris
dantur et solvuntur, una cum dictis
nostris et subditorum nostrorum
proventibus, lucris et emolimentis
470 pro tribus diebus, ut prefertur, sin-
gulis annis exponendis, quoadus-
que opus fuerit, soluturos et datu-
ros atque ab hostis insecucione non
destituros, si a congregacione nos-
475 tra expediens iudicabitur, quo-
adusque a cristianorum finibus
fuerit effugatus aut comuni senten-
cia pax conficienda censeatur, que
nulla ratione confici debet, nisi fi-
480 nitimorum securitati cristianorum
ante cautum fore iudicabitur.

W, pag. 584
485 [14] Preterea cum omnia solerti
studio ac diligencia ante cavenda
sint, ne incautos // demum adversa
fortuna contundat, ideo placet no-
bis, quod comuni sententia tocius
congregacionis nostre vel maioris
partis eiusdem discernatur, quibus
temporibus hostem aggredi expe-
490 diat, // quibusve terrestribus ac ma-
ritimis copiis bellum gerere opus
sit, quibusve belli ducibus, quibus
machinis bellicisve apparatibus uti
necesse sit, quo in loco omnes exer-
495 citus terrestres convenire debeant
ulterius contra Turcos profecturi.
Item quomodo victualia haberi pos-
sunt in competenti precio et hospi-
cia in civitatibus, villis et aliis locis
500 opportunis. Item quomodo provi-

nými silami a prostředky, jež bu-
dou poměrně stanoveny a vyhlá-
šeny, k jichž zajištění a získání
odvedeme a dáme, pokud to bude
potřeba, všechny desátky, které
jsou placeny kostelům, jakož i cír-
kevním duchovním osobám v na-
šich královstvích, knížectvích a
panstvích, spolu s řečenými příj-
my, zisky a výnosy našimi a na-
šich poddaných, jež, jak výše uve-
deno, jsou po jednotlivá léta na
tři dny vynakládány, a neustane-
me v pronásledování nepřítelů,
bude-li to naším svazem uznáno
za prospěšné, dokud nebude vy-
puzen z území křesťanů nebo spo-
lečným rozhodnutím nebude usne-
seno sjednatí mír, jenž, smí bý-
ti sjednán jen za předpokladu, že
bezpečnost sousedních křesťanů
bude považována za zajištěnou.

[14] Kromě toho, protože je tře-
ba obratně a pečlivě předem se vše-
ho vystříhati, aby neopatrné ne-
stihlo nakonec neštěstí, proto se
usnáváme, že společným rozhodnu-
tím celého našeho shromáždění
anebo jeho většiny se stanoví, kdy
bude vhodné napadnouti nepřítelů
nebo jakými pozemními a námoř-
ními sbory se má vésti válka nebo
pod kterými vojevůdci, jakých stro-
jů nebo válečných prostředků se
má užít, na kterém místě se mají
shromáždit všechna pozemní voj-
ska, jež potáhnou dále proti Tur-
kům. Dále jakým způsobem by bylo
možno zaopatřit za odpovídající
ceny potraviny a ubytování ve měs-
tech, vesnicích a jiných vhodných

deatur de comuni moneta, per
quam in exercitu venientes in eun-
do, stando et redeundo non gra-
ventur. Item si quid ex hostium
505 manibus aut potestate ulla ratione
contingeret adimi, comuni senten-
cia, cui conferendum fuerit, decer-
natur, prout utilis cristiane religi-
oni et ad maiorem fidelium tutelam
510 in posterum convenire cognitum et
iudicatum fuerit, ne hostis denuo
negligencia aut impotencia possi-
dencium excitatus deteriora priori-
bus detrimenta fidelibus inferat.

515 [15] Volumus preterea, quod
conclusis istis mox quilibet no-
strum ad pecuniarum exactiones,
ut prefertur, in regno principatu et
dominio suo procedat iuxta for-
520 mam et ordinem a congregacione
ipsa vel maiori eius parte dandam
in finem, ut divinum hoc opus illi-
co exequatur et Cristi fidelibus suc-
curratur. //

G, fol.
365b
525 [16] Item, ut supra et infra
scripta omnia et singula debite
execucioni demandentur, promitti-
mus et pollicemur modo predicto,
quod quilibet nostrum oratores
530 suos notabiles et magne auctori-
tatis viros amplissimo mandato et si-
gillo suo suffultos dominica Remi-
niscere de anno a nativitate Domi-
ni millesimo quadringentesimo se-
535 xagesimo quarto proxime futura in
civitate Basiliensi in Theotonia ha-
beat, qui omnes ibidem ad quin-
quennium immediate sequens con-
tinuum resideant et nostris et ali-

místech. Dále jakým způsobem by
bylo postaráno o společnou minci,
aby vojáci za pochodu, pobytu a ná-
vratu nebyli v nesnázích. Dále ať je
společným rozhodnutím ustanove-
no, podle toho jak se uzná a usou-
dí, že v budoucnu více prospěje
křesťanskému náboženství a větší
bezpečnosti věřících, komu se co
má odevzdati v případě, že by se
nějakým způsobem podařilo zís-
kat něco z rukou nebo moci nepřá-
tel, tak, aby nepřítel nedbalostí
nebo neschopností držitelů znovu
povzbuzený, nezpůstobil věřícím
nové újmy, horší předchozích.

[15] Kromě toho stanovíme, aby
každý z nás, jakmile to bude usne-
seno, okamžitě přistoupil k výše
uvedenému vybírání peněz ve svém
království, knížectví a panství, a to
způsobem a formou, jež budou sta-
noveny samým shromážděním ane-
bo jeho většinou k tomu cíli, aby
to zbožné dílo bylo ihned provádě-
no a věrným v Kristu se pomohlo.

[16] Dále. Aby bylo náležitě
splněno výše i níže sepsané, vše-
chno i jednotlivě, zavazujeme se
a slibujeme svrchu řečeným způ-
sobem, aby každý z nás měl k nej-
blíže příští neděli „Reminiscere“
roku patnáctistéhošedesátéhočtvr-
tého od narození Pána v městě Ba-
sileji v Německu své vyslance, mu-
že významné a velmi vážené, vyba-
vené nejúplnější mocí a svou peče-
tí, kteří by tam všichni nepřetržitě
zasedali po dobu bezprostředně ná-
sledujícího pětiletí a jménem ná-
ším a jménem ostatních členů či

540 orum incorporatorum seu incorpo-
 randorum nominibus corpus, uni-
 versitatem seu collegium verum fa-
 ciant, constituent et representent.
 Quoquidem quinquennio congrega-
 545 cionis Basiliensis effluxo eadem
 congregacio per aliud immediatum
 sequens quinquennium in civitate
 N in Francia et per tercium quin-
 quennium in civitate N in Italia ha-
 550 beatur et observetur sub eiusdem
 modis et condicionibus, quibus su-
 pra de Basilia cautum et disposi-
 tum dinoscitur, ut deinceps sem-
 per de quinquennio ad quinquen-
 555 nium circuitum faciendo tandiu et
 quousque ipsa congregacio vel
 maior pars eiusdem aliud duxerit
 ordinandum et disponendum.
 Unum quoque proprium et spe-
 560 ciale consilium ipsa congregacio
 habeat, cuius presidens, pater et
 caput N et nos ceteri cristianitatis
 reges et principes membra simus.
 Habeat eciam dictum collegium in
 565 nos omnes et nostros subditos eos-
 que, qui eandem prorogaverint,
 iurisdictionem voluntariam et con-
 tenciosam una cum mero et mixto
 imperio, prout eadem congregacio
 570 vel maior pars eiusdem hoc decre-
 verit et statuerit, ordinandum. Ha-
 beat denique propria arma, sigil-
 lum // et archam comunem atque
 archivum publicum, sindicum, fis-
 575 calem, officiales et quecunque alia
 iura ad licitum et iustum collegium
 quomodolibet pertinencia et spec-
 tancia. //
 [17] Et ut unicuique provincie
 580 iura sua illesa conserventur, pla-

W, pag.
 585

G, fol.
 366a

těch, kteří mají býti do svazu při-
 jati, vytvořili, ustavili a představo-
 vali korporaci, jednotu či řádné ko-
 legium. A po uplynutí onoho pěti-
 letého shromáždění basilejského
 budiž totéž shromáždění po další
 bezprostředně následující pětiletí
 v městě N. ve Francii a po tře-
 tí pětiletí v městě N. v Itálii ko-
 náno a pořádáno za stejných po-
 měrů a podmínek, jak bylo výše
 usneseno a ustanoveno o Basileji;
 aby potom vždy po pěti letech mě-
 nilo své sídlo až do doby, než by
 samo shromáždění nebo jeho větši-
 na stanovila a rozhodla jinak.
 Shromáždění nechť má jednu vlast-
 ní a zvláštní radu, jejímž předsedou
 (nechť je) N. jako otec a hlava
 a my, ostatní křesťanští králové a
 knížata, budmež údy. Ať také má
 řečené kolegium nad námi všemi
 a poddanými našimi jakož i těmi,
 kdo se dobrovolně podvolí, juris-
 dikci nespornou i spornou spolu
 s čistou a smíšenou pravomocí, po-
 dle toho jak o tom rozhodne a sta-
 noví toto shromáždění anebo jeho
 většina. Posléze ať má vlastní znak,
 pečeť a společnou pokladnu a ve-
 řejný archiv, syndika, fiskála,
 úředníky a všechna ostatní práva
 dovolené a řádné korporaci jakko-
 liv příslušející a patřící.

[17] A aby byla každé zemi za-
 chována neporušena její práva

ceat nobis, quod tales in congrega-
cione potioribus officiis in quali-
bet natione, in qua congregatio
ipsa pro tempore fuerit, prefician-
585 tur, qui de eadem natione ortum
traxerint moresque et habitudines
ipsius agnoscant et intelligant.

[18] Porro, ut expense et sump-
tus necessarie et utiles pro pace
590 servanda, iusticia ministranda,
oratoribus et nunciis hincinde trans-
mittendis, designandis et aliis op-
portunitatibus congregationi nos-
tre non deficient, promittimus et
595 spondemus, quod quilibet nostrum
decimam partem omnium pecunia-
rum per eum seu suo nomine de
decimis et emolimento seu lucro
trium dierum, ut prefertur, suble-
600 vandarum in tempore per congrega-
cionem ipsam vel maiorem par-
tem eius determinando ad archi-
vum publicum collectoribus et con-
silio dicte congregationis absque
605 ulteriori mora deleget et transmit-
tat. Quod si non fecerit, poterit et
debebit ipsum syndicus seu procu-
rator fiscalis eiusdem congregacio-
nis mox coram parlamento seu iu-
610 dicio ipsius in ius vocare, pecuniam
cum dampnis et interesse iudiciali-
ter requirere et etiam nos alios sub
debito per nos prestito fidei mone-
re et hortari, ut dictam pecuniam,
615 dampna et interesse manu militari
ab eo et subditis suis requiramus et
extorqueamus in usus communes
congregationis, ut prefertur, con-
vertendas.

620 [19] Rursum dicimus et volu-
mus, quod nos rex Francie una cum

usnášíme se, aby do čela vyšších
úřadů shromáždění byli v každém
národě, kde samo shromáždění by
sídlilo, stavěni ti, kdo z národa
toho jsou zrozeni a kdo znají a
chápu jeho mravy a zvyky.

[18] Konečně, aby našemu shro-
máždění nechyběly prostředky na
vydání a náklady, jež jsou nutné a
užitečné pro zachování míru, vy-
konávání soudnictví, vysílání vy-
slanců a poslů na různé strany a na
opatření i jiných potřeb, slibujeme
a zavazujeme se, že každý z nás bez
dalšího prodlení pošle a předá do
veřejného archivu výběrčím a radě
řečeného shromáždění desátý díl
všech peněz, jež mají být vybrány
jím anebo jeho jménem z tříden-
ních desátků, výnosů nebo zisků,
jak výše uvedeno, a to v době, kte-
rou samo shromáždění anebo jeho
většina určí. A jestli tak neučiní,
může a musí jej syndik nebo fis-
kální prokurátor tohoto shromáž-
dění ihned před jeho parlamentem
anebo soudem zažalovati a soud-
ně vymáhati peníze spolu s náhra-
dou škody a vzniklou ztrátou, ja-
kož i nás ostatní, zavázané slibem
výše námi daným, napomenouti a
vybídnouti, abychom řečené pení-
ze, náhradu škody a vzniklou ztrá-
tu od něho a poddaných mocí vo-
jenskou vymáhali a vynucovali,
aby, jak výše uvedeno, byly vyna-
loženy na společné potřeby shro-
máždění.

[19] Dále prohlašujeme a stano-
víme, abychom v tomto shromáž-

ceteris regibus et principibus Gallie
unam, nos vero reges et principes
Germanie aliam et nos, dux Vene-
625 ciarum una cum principibus, comuni-
tatibus Italie terciam vocem in ipsa
G, fol. congregacione habeamus et // fa-
386b ciamus. Ac si rex Castelle vel alii
nacionis Hispanie reges vel prin-
630 cipes in hac nostra unione, amici-
cia et fraternitate concurrerint,
ipsi consimiliter unam vocem in
congregacione, corpore et collegio
ipso habebunt. Si autem inter ora-
635 tores regum et principum unus et
eiusdem nacionis contraria vota
super re aliqua data et conclusa
fuerint, placet, ut quod a maiori
parte dictum et conclusum sit, pe-
640 rinde firmitate subsistat, ac si ab
ipsa nacione unanimi assensu iu-
dicatum et decretum extitisset.
Quod si equales persone numero in
voto fuerint, prevaleant illi orato-
645 res, qui comparacione facta ad
alios per representationem domi-
norum suorum maiorum meriti et
dignitatis fuerint. Et si in meritis
et dignitatibus equales sint, opcio
650 erit allarum nacionum in hoc fe-
dere existencium, quam partem
acceptarint. //

W, pag. [20] Et ut dubietas omnino tol-
586 latur, placet, ut si aliquis regum vel
655 principum nostrorum plures orato-
res ad dictam congregacionem
transmiserit, quod hi omnes dun-
taxat habeant unicam, videlicet ip-
sius mittentis in nacione sua dicte
660 congregacionis vocem.

[21] Item, cum scriptura testa-

dění měli a tvořili jeden hlas my,
král Francie spolu s ostatními krá-
li a knížaty Galie, druhý potom my,
králové a knížata Germánie, a
třetí my, dože benátský spolu s kní-
žaty a městskými obcemi Itálie. A
kdyby se k této naší jednotě, přát-
telství a bratrství připojil král Kas-
tílie anebo jiní králové a knížata
národa hispanského, budou oni sa-
mi docela podobně míti ve shro-
máždění, korporaci a kolegiu je-
den hlas. Kdyby však mezi vyslan-
ci králů a knížat jednoho a téhož
národa byly o nějaké záležitosti
dány a vzneseny protichůdné ná-
zory, je stanoveno, aby dále pla-
tilo — jakoby od samotného náro-
da jednomyslným souhlasem roz-
hodnuto a nařízeno — to, co od
většiny bylo uznáno a usneseno.
Byla-li by rovnost hlasů, mají míti
převahu ti vyslanci, kteří ve srov-
nání s druhými by vynikali většími
zásluhami a důstojností svých pá-
nů, jež zastupují. A byli-li by si
rovni v zásluhách a důstojnosti,
bude ponecháno volbě ostatních
národů, v této dohodě sdružených,
ke které ze stran by se přiklonily.

[20] A aby byla odstraněna jaká-
koliv pochybnost, je stanoveno,
aby v případě, že některý z našich
králů nebo knížat vyšle do řečené-
ho shromáždění více vyslanců, mě-
li tito všichni toliko jediný hlas, to-
tiž hlas samého vysílajícího v jeho
národní kurii řečeného shromáž-
dění.

[21] Dále — ježto Písmo do-

665 tur ei, qui fidem Cristi iuverit, au-
 xerit, defenderit, diffinitum esse
 locum in celo, in quo beati evo sem-
 670 piterno fruuntur, proinde speran-
 dum est, quod omnes ceteri cris-
 tiani ad rem tam sanctam, tam
 plam, tam necessariam volentibus
 animis manus apponent. Nam qui
 675 prestare auxilia hoc tempore con-
 tra Turcos negaverit, infidelitatis
 proculdubio et inimicorum crucis
 Cristi fautorem se declarabit. Et ob
 id rei placet, quod nos omnes una-
 680 nimiter per solennes oratores nos-
 tros apud summum pontificem om-
 ni opera et diligencia nobis possi-
 bilibus sub modis et formis per con-
 gregationem predictam dandis ef-
 ficiamus, ut // sanctitas sua atten-
 685 dat, quod exaccio supradicta deci-
 marum ad tuendam cristianorum
 pacem, Cristi fidelium defensio-
 nem et inimicorum crucis Cristi
 690 impugnationem exposcatur, et tan-
 quam pater et pastor fidelium de
 benignitatis sue clemencia conce-
 dat et demandet per suas publicas
 et autenticas bullas sub formidabi-
 695 libus penis executoribus sibi nomi-
 nandis super inde in plenissima
 forma datis et deputatis, quod de-
 cima prefata (!) iuxta modum et
 condiciones sibi nostris nominibus
 700 offerendas dentur, tradentur et
 exolvantur, utque bella et dissen-
 siones inter principes ecclesiasti-
 cos et in hoc federe non existentes
 et potissime illa, que bella in Tur-
 cos conficienda et pace predicta
 conservanda quoquomodo impedi-
 mento esse possent, e medio tollat

svědčuje, že tomu, kdo pomůže,
 rozmnoží, ochrání víru Kristovu,
 je určeno místo v nebi, kde blaže-
 ní se těší věčnosti, proto třeba
 doufat, že k věci tak svaté, tak
 zbožné a tak nutné všichni ostat-
 ní křesťané dobrovolně ruce při-
 loží, protože ten, kdo nyní odmít-
 ne poskytnouti pomoc proti Tur-
 kům, se prohlásí za zřejmého
 ochránce bezbožnosti a nepřátel
 kříže Kristova. A proto se usnáší-
 me, že jednomyslně my všichni,
 pomocí našich slavnostních vy-
 slanců, vším nám možným úsilím
 a péčí a způsoby a formami, jež
 určí řečené shromáždění, u nejvyš-
 šího kněze zajistíme, aby jeho
 svatost obrátila pozornost na to, že
 výše uvedené vybírání desátek je
 žádáno na zabezpečení míru křes-
 ťanů, k obraně Kristu věrných a
 k boji proti nepřátelům kříže; a
 aby jako otec a pastýř věřících
 z velkomyslnosti své dobroty po-
 volil a pod přísnými tresty svými
 obecnými a autentickými slav-
 nostními listy vykonavatelům, kte-
 ří mu budou jmenováni a k tomu
 nejúplnější formou ustanovení a
 vyslání, přikázal, aby řečené de-
 sátky byly dávány, odváděny a
 a vypláceny způsobem a za podmí-
 nek, jež mu budou naším jménem
 nabídnuty; a aby rychle skoncoval
 všechny války a nesváry mezi cír-
 kevními knížaty, kteří i nejsou čle-
 ny této smlouvy, a hlavně ony,
 které by nějakým způsobem mohly
 být na překážku dokončení válek
 proti Turkům a zachování řečené-

vel legatorum aliquem virum uti-
 que bone vite, probum et expertum,
 705 cum plenaria ad hoc facultate ad
 unamquamque provinciam trans-
 mittat, qui ritum, idioma et habitu-
 dines eiusdem intelligat et agnos-
 cat operamque et diligenciam con-
 710 dignas adhibeat, ut partes differen-
 tes amice componantur. Quod si
 facere noluerint, diferencias inter
 eos pendentes in vim commissionis
 sibi facte in iure diffiniat et deci-
 715 dat. Convocetque Sanctitas sua
 alios principes et comunitates Ita-
 lie et eosdem sub divinis censuris
 et formidabilibus penis moneat et
 requirat, ut ipsi tanquam Turco pre
 720 ceteris nacionibus magis vicini ad
 instruendam classem maritimam
 una cum aliis cristicollis assurgant,
 illis proporcionabilia presidia ad
 honorem et gloriam Dei fidelium-
 725 que defensionem conferant ac con-
 tribuant, ut hoc opus defendende
 fidei speratum finem eo laudabilius
 accipiat. //

G, fol.
 367b

[22] Preterea, ut pax et ordina-
 730 cio ista inviolabiliter observetur,
 decrevimus ac pollicemur, ut quo-
 cunque ex nobis ad celestem patri-
 am evocato heredum sive succes-
 sorum suorum nulli in regno, prin-
 735 cipatu seu dominio suo succedere
 liceat neque ad // hoc admitti de-
 beat, nisi prius sese supra et infra
 scripta omnia et singula inviolabili
 fide servaturum spondeat literis
 740 suis patentibus cum sigillo appen-
 so congregacioni nostre tanquam
 comunibus munimentis ad usum
 cuiuslibet nostrum datis.

W, pag.
 587

ho míru, anebo aby do každé země
 vyslal některého z legátů, muže
 naprosto spořádaného života, po-
 ctivého a zkušeného, plnou mocí
 k tomu opatřeného, muže, který by
 řád, řeč a zvyky této země znal a
 jim rozuměl, aby se patřičným úsi-
 lím a pílí přičinil a sporné strany
 se přátelsky vyrovnaly. Jestli by
 to však učiniti nechtěly, ať z mocí
 jemu svěřeného příkazu mezi nimi
 trvající nesváry skončí a soudně
 rozhodne. A ať jeho Svatost svolá
 ostatní knížata a obce Itálie a je
 pod božskými sankcemi a přísný-
 mi tresty napomene a požádá, aby
 oni, jako nad ostatní národy bližší
 sousedé Turkům, přistoupili k vy-
 budování námořního loďstva spolu
 s ostatními křesťany a jim přispí-
 vali a odváděli poměrnou výpomoc
 ke cti a slávě boží a obraně věří-
 cích, aby toto dílo obrany víry do-
 spělo tím chvályhodněji k vytou-
 ženému cíli.

[22] Kromě toho, aby mír a toto
 ujednání byly neporušeně zacho-
 vány, rozhodli jsme se a slibuje-
 me, že v případě, že někdo z nás
 bude povolán do nebeské vlasti,
 nebude žádnému jeho dědici nebo
 nástupci dovoleno ujmouti se krá-
 lovství, knížectví nebo panství a
 ani nesmí k tomu býti připuštěn,
 dokud by dříve nepřislíbil svým
 otevřeným listem, opatřeným pe-
 četí a jako obecnou zárukou naše-
 mu shromáždění komukoliv z nás
 k dispozici daným, že on sám bude
 všechno i jednotlivé, výše a níže

[23] Et si aliqua alia ultra pre-
 745 missa dicta nostra congregacio vel
 maior pars eiusdem ordinaverit,
 decreverit et concluderit, que pro
 conservacione pacis et iusticie fi-
 deliumque cristicolarum defensio-
 750 ne facere et conducere quomodoli-
 bet videbuntur, illa omnia et singu-
 la attendemus et efficaciter obser-
 vabimus atque id agemus, que vere
 et sincere fraternitatis vinculum
 755 exigit et requirit, et que in presenti-
 bus literis nostris per diffiniciones
 et continencias eorundem in suis
 punctis, clausulis, articulis, sen-
 tenciis quoque et capitulis univer-
 760 sis comprehenduntur. In cuius rei
 testimonium et robur quilibet rex
 et principum nostrorum sigillum
 maiestatis sue presentibus duxit
 appendendum. Datum et actum etc.

sepsané, zachovávati s nezvikla-
telnou věrností.

[23] A jestli naše řečené shro-
 máždění nebo jeho většina nařídí,
 rozhodne a uzavře ještě něco jiné-
 ho, než výše uvedeno, co bude ja-
 kýmkoliv způsobem pracovati pro
 mír a prospívati míru a spravedl-
 nosti, jakož i obraně věrných křes-
 ťanů, toho vcelku i jednotlivě bu-
 deme dbáti a opravdu toho šetřiti,
 jakož i konati to, co vyžaduje a
 k čemu zavazuje pouto opravdové-
 ho a upřímného bratrství a co je
 shrnuto v našem přítomném listě
 po odstavcích a jejích obsahu ve
 všech jeho bodech, klausulích,
 článkách a větách i kapitolách.
 K dosvědčení a utvrzení čehož při-
 pojil každý král a kníže naše k pří-
 tomnému listu pečeť svého majes-
 tátu. Dáno a projednáno atd.

98 aliquam] W: aliquem — 103 ipse] W: ipsi — 115 Turcum] G: Thur-
 cum — 116 ad nos] G: ad hoc — 120 reipublice] G: rei publice — 122
 reipublice] G: rei publice — 126 promptis] G: prumptis — 129 tueatur]
 W: teneatur — 131 secum] G: vyn. — 137 palacia] G: pallacia — 143
 fideli] G: vyn. — 147 lugubris] W: lucubris — 155 cedes] W: sedes —
 164 extinguantur] G: extingantur — 170 spiritus sancti gracia] G: gra-
 cia spiritus sancti — 171 procerum, nobilium] G: procerum et nobilium
 — 174 connexionis, pacis] G: connexionis et pacis — 184 catolice] G:
 catholice — 196 molientem] G: mollientem — 198 capitulorum] G:
 cappittulorum — 201 auxilium vel. consilium] G: consilium vel auxilium
 — 205 machinabimur] G: machinabiturur — 211 aliquis] W: quis — 214
 aliqua] G: alia — 219 infringantur] G: infringentur — 233 altero] G:
 altro — 234 non] G: vyn. — 242 cum] G: vyn. — 243 et] G: ut — 244
 par] G: pari — 256 verendum estimatur] G: ferendum existematur —
 263 solennes] G: sollempnes — 269 suffultorum] G: suffultarum — 272
 — 278 fieri poterit >< predictorum modorum] W: vyn. — 280 senten-
 cia] G: sentecie 282 ex] G: et — 283 nostrorum] G: nostrorum ac non

nostrorum — 285 lucro] G: vyn. — emolumento] G: emolimento — 291
 maiori] W: maiore — 293 opportunum] G: oportunum — 296 conside-
 rationem] G: škrt. considerationem a nadepsáno confederationem —
 304 inter se dissensionibus] G: interesse dissencionibus — 313 a bellis
 et a guerris] G: a bello et guerra — 226 quovis quesito colore] G: in
 quovis quesito colore — 228 poterunt] G: poterint — 229 conductu] G:
 conducto — 330 ut] G: prout — 334 et] G: vyn. — 340 salvumconductum
 generalem vel specialem] G: salvum conductum generale vel speciale
 — 342 prestant] G: prestant — per prius] G: propriis — 344 qui] G:
 quod — sive] G: et — 346 contra presentis nostre pacis] G: non debent
 contra nostre presentis pacis — 347 sed] G: vyn. — 349 infamatus ><
 procedi] G: dodatečně jiným inkoustem, ale touž rukou — 350 supra
] G: super — 356 favorem] G: opakuje auxilium — 360 presumpserit
] G: presumserit — 369 cum] G: vyn. — 374 precipiens] G: perci-
 piens — aliam] G: illam — 377 oportere] G: oportere — 380 prin-
 cipatuum] G: principatum — 384 reperire] G: recipere — 388 pri-
 mitus] G: vyn. — 415 alteri alter] G: alter altri — 416 coram iudi-
 cio] G: coram dicto iudicio — 441 perpetrare] G: pertractare — 447
 ac] G: et — 448 his] G: hiis — 449 constituatur, qui a] succurra-
 tur, quia — 453 defensare] G: deffensare — 460 comunibus] G: omni-
 bus — viribus] G: iuribus 465 regnis, principatibus] G: regnis et prin-
 cipatibus — 473 insecucione] G: insequicione — 474 destituros] W: de-
 situros — 475 quoadusque] G: quosque — 480 securitati cristianorum
] G: cristianorum securitati — 482 cum] G: cumque — 485 contundat
] G: contendat — 487 congregaciones] G: gregacionis — 492 sit] G:
 vyn. — 413 bellicisve] G: bellicis de — apparatibus] W: vyn. — 494
 quo] G: vyn. — 496 ulterius] G: vyn. — Turcos] G: Turchos — 497 Item
] G: Item quod — 505 ulla racione contingeret adimi] G: adimi ulla ra-
 cione contingeret — 507 decernatur] G: discernatur — 512 negligencia
] G: de negligencia — 513 excitatus] G: excitat; potom znovu opakuje
 graventur excitatus — 517 exacciones] G: exaccionem — 525 et] G: vyn.
 — 527 demandentur] G: demandantur — 537 quinquennium] G: quin-
 quenum — 549 quinquennio] G: quinquenio — 547 quinquennium] G:
 quinquenum — 552 Basilia] G: Basilea — 553 dinoscitur] G: digniscitur
 — 555 tandiu] G: tam — 559 quoque] G: vyn. — 561 cuius presidens,
 pater] G: unus presidens et pater — 570 hoc] G: nadepsáno nad řád-
 kou — 574] fiscalem] W: fiscallem — 576 iustum] W: iuxta 578 — et
 spectancia] G: expectamus — 579 Et] G: Quot — 580 illesa] G: illessa
 581 placeat] G: placet — 586 traxerint] G: traxerunt — 591 hincinde
] G: hinc inde — 594 deficient] G: deficient — 597 seu] G: připsáno na
 okraji — suo] G: sui — 597 emolimento] G: emolumento — 599 dierum

] G: vyn. — 602 ad] G: et — 603 et] G: vyn. — 605 deleget] G: eligat
 — 611 dampnis] G: damno — 623 unam, nos] G: škrt. a po straně při-
 psáno: unanimam — 628 alii] G: alie — 632 ipsi consimiliter] G: ipsius
 similiter — 642 extitisset] G: existat — 645 ad] G: et — 652 acceptarint
] G: acceptarent — 654 aliquis] G: aliqui — vel] G: vyn. — 657 hi] G:
 hi — 658 unicam] G: vyn. — 662 auxerit, deffenderit] G: auxerit et
 deffenderit — 665 fruuntur] G: fruuntur — 669 Nam] G: vyn. — 675
 solennes] G: sollempnes — 676 apud summum] G: aput sumum — 681
 supradicta decimarum] G: supra decimas — 683 Cristi] G: vyn. — 692
 decima] G: eciam — 695 dentur] G: dantur — 695 exolvantur] G: ex-
 pollentur — 698 non] G: připsáno nad řádkou — 700 possent, e] G:
 posset, de — 704 expertum, cum] G: expertum et cum — 715 Convocetque
] G: Convocet denique — 719 Turco] G: Turcho — 734 principatu] G:
 principato — 738 inviolabili] G: inviolabiliter — 739 spondeat] G: spo-
 pondeat — 742 cuiuslibet] G: cuilibet — 753 vere] G: škrt. fere a opra-
 veno — 754 fraternitatis] G: škrt. caritatis a opraveno — 756 literis
] G: litteris — diffinitiones] G: distinciones — 757 eorundem] G:
 eorum — 764 appendendum] G: apponendum